

Boodschap voor de 90ste Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen (2004)

'Migratie met het oog op vrede'

1. Dit jaar biedt de Werelddag voor migranten en vluchtelingen, met als thema 'Migratie met het oog op vrede' de gelegenheid om stil te staan bij een onderwerp dat belangrijker is dan ooit. Het thema vestigt de aandacht juist op de gedwongen verdrijving van mensen en richt zich op bepaalde uiterst actuele problematische aspecten ten gevolge van oorlog en geweld, terrorisme en onderdrukking, discriminatie en ongerechtigheid, die helaas vrijwel dagelijks in het nieuws zijn. De massamedia zenden beelden uit van lijden, geweld en gewapende strijd. Dit zijn tragedies die hele landen en werelddelen teisteren en het zijn vaak de armste streken die het zwaarst getroffen worden. Zo stapelt de ene tragedie zich op de andere.

Wij raken helaas gewend aan de aanblik van moedeloze, ontheemde evacués, wanhopige vluchtelingen, immigranten die in de rijkste landen aankomen om op wat voor manier dan ook een oplossing te vinden voor de vele noden van henzelf en hun familie. De vraag rijst dan ook: hoe kunnen wij van vrede spreken wanneer in zoveel gebieden in de wereld sprake is van spanningen? En hoe kan het fenomeen migratie een bijdrage leveren aan de vrede tussen de volken?

2. Niemand kan ontkennen dat de vrede als ideaal geworteld is in het hart van een groot deel van de mensheid. Dat is nu exact het vurige verlangen dat mensen ertoe aanzet om te zoeken naar alle mogelijke wegen naar een betere toekomst voor alle mensen. Wij raken er steeds vaster van overtuigd dat wij het kwaad van de oorlog aan de wortel moeten bestrijden, aangezien vrede meer is dan alleen het ontbreken van onenigheid. Het is ook een duurzaam dynamisch participatieproces op alle niveaus van de samenle-

ving, van gezinnen tot scholen en de verschillende instellingen en nationale en internationale organen. Wij kunnen en moeten met elkaar een cultuur van vrede opbouwen die voorkomt dat men zijn toevlucht neemt tot wapens en alle mogelijke vormen van geweld. Om dat te bereiken dienen uitingen van en inspanningen ten behoeve van vergeving en verzoening te worden aangemoedigd; het is essentieel om onenigheid en verdeeldheid te boven te komen, die anders zouden voortduren zonder enig uitzicht op een oplossing. Verder is het nodig om nog eens duidelijk te onderstrepen dat er geen werkelijke vrede kan bestaan zonder gerechtigheid en respect voor de rechten van de mens. Er bestaat zelfs een zeer nauw verband tussen gerechtigheid en vrede, zoals de profeet in het Oude Testament al aangaf: "*Opus iustitiae pax*" (Jes 32,17).

3. Met betrekking tot immigranten en vluchtelingen betekent het creëren van voorwaarden voor vrede in de praktijk dat

men zich serieus inzet om in de eerste plaats *het recht* te waarborgen *om niet te emigreren*, dat wil zeggen het recht om in vrede en waardigheid in eigen land te leven. Door middel van vooruitziend plaatselijk en nationaal bestuur, een eerlijker handel en ondersteunende internationale samenwerking is het voor ieder land mogelijk om het eigen volk, naast vrijheid van meningsuiting en beweging, de mogelijkheid te garanderen om te voorzien in basisbehoeften als voedsel, medische zorg, werk, woonruimte en onderwijs. De frustratie van deze behoeften dwingt velen in een positie waarin geen andere mogelijkheid rest dan te emigreren.

Maar *het recht om te emigreren* bestaat evengoed. Dit recht is, zoals Johannes XXIII in de Encycliek *Mater et Magistra* schrijft, gebaseerd op de universele bestemming van de rijkdommen van deze wereld.¹ Het is uiteraard de taak van de regeringen om de instroom van migranten te reguleren met volledig respect voor de waardigheid van deze mensen en de noden van hun families, terwijl men ook denkt aan de behoeften van de ontvangende samenleving. Er bestaan in dit opzicht al internationale afspraken ter bescherming van zogeheten emigranten, evenals van vluchtelingen die in een ander land politiek asiel aanvragen. Er is altijd ruimte om die afspraken te verbeteren.

4. Niemand mag onverschillig blijven voor de toestand van de grote menigte aan immigranten! Zij zijn overgeleverd aan de loop der dingen en hebben vaak dramatische toestanden meegemaakt. De massamedia tonen aangrijpende en soms afschrikwekkende beelden van deze mensen. Kinderen, jongeren, volwassenen en oude mensen met uitgemergelde gezichten en trieste, eenzame ogen. In de kampen waar zij worden opgevangen, worden hen vaak vergaande beperkingen opgelegd. Toch is het in dit opzicht ook goed om te erkennen wat een prijzens-

waardig werk er wordt verricht door de vele publieke en particuliere organisaties om verlichting te brengen in de onrustbarende situaties die in vele delen van de wereld zijn ontstaan.

Ook kan men uitsluitend zijn afkeuring uitspreken over de mensenhandel van gewetenloze uitbuiters, die mensen die wanhopig op zoek zijn naar een zekerder toekomst op zee in gammele boten aan hun lot overlaten. Iedereen in kritieke omstandigheden dient onverwijld concrete hulp te worden geboden.

5. Ondanks de problemen die ik noemde, kan de wereld van immigranten daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de consolidatie van de vrede. Migratie kan de ontmoeting en het begrip tussen beschavingen en tussen personen en gemeenschappen eenvoudiger maken. De verrijkende dialoog tussen de culturen is, zoals ik schreef in mijn Boodschap voor de Wereldvrede van 2001, een "weg die we moeten volgen om een verzoende wereld te stichten".² Zij komt tot stand wanneer immigranten worden behandeld met het geëigende respect voor ieders waardigheid; wanneer er alles aan wordt gedaan om een cultuur van acceptatie en van vrede te bevorderen, die de verschillen gladstrijkt en de dialoog aangaat, zonder dat er echter onverschilligheid ten aanzien van bepaalde waarden ontstaat. Deze openheid in solidariteit wordt een geschenk van en voorwaarde voor vrede.

Als de geleidelijke integratie van alle immigranten gekoesterd wordt met respect voor hun identiteit en als daarbij tegelijkertijd het culturele erfgoed van het ontvangende volk wordt gewaarborgd, is het risico kleiner dat immigranten elkaar opzoeken en echte 'getto's' gaan vormen, waarin zij geïsoleerd blijven van de sociale context en soms uiteindelijk zelfs het verlangen gaan koesteren om het territorium geleidelijk aan

1. Vgl. Johannes XXIII, Encycliek *Mater et Magistra* (15 mei 1961), 30 en 33.

2. Johannes Paulus II, Boodschap ter gelegenheid van de viering van de 34ste Internationale Dag voor de Vrede (1 januari 2001) *Dialoog tussen culturen voor een beschaving van liefde en vrede* (8 december 2000), 3, in: *Kerkelijke documentatie* 29/2 (6 april 2001), 36.

over te nemen.

Wanneer 'diversiteiten' samenkomen en geïntegreerd raken, ontstaat er een 'vriendschappelijke coëxistentie van verschillen'. Er worden waarden ontdekt die alle culturen gemeen hebben, die verbinden in plaats van verdelen en die hun wortels hebben in dezelfde menselijke bodem. Dit bevordert de ontwikkeling van een vruchtbare dialoog om zo de weg te banen voor onderlinge tolerantie, realistisch en met respect voor ieders bijzonderheden. Onder deze omstandigheden draagt het fenomeen migratie bij aan de 'droom' van een vreedzame toekomst voor heel de mensheid.

6. "Gelukkig die vrede brengen"! Dat zegt de Heer (vgl. Mt 5,9). Voor christenen heeft het streven naar een broederlijke verbondenheid van de mensheid zijn bron en voorbeeld in God, één in wezen en drie in personen. Ik hoop ten eerste dat iedere kerkelijke gemeenschap die bestaat uit migranten en vluchtelingen en mensen die hen ontvangen, en die haar inspiratie put uit de bronnen van genade, zich onvermoeibaar zal inzetten voor de vrede. Moge niemand zich laten ontmoedigen door onrecht, moeilijkheden of ongemak!

Als de 'droom' van een vreedzame wereld door allen wordt gedeeld, als de bijdrage van vluchtelingen en migranten naar

waarde wordt geschat, dan kan de mensheid steeds meer een universele familie worden en onze aarde werkelijk een 'gemeenschappelijk thuis'.

7. Met zijn leven en dood aan het kruis heeft Jezus ons laten zien welke weg wij moeten gaan. Met zijn verrijzenis heeft Hij ons verzekerd dat de goede wil het altijd zal winnen van het kwaad en dat al onze inspanningen, al ons lijden, dat de hemelse Vader in gemeenschap met zijn lijden wordt opgedragen, zullen bijdragen aan de verwezenlijking van het universele heilsplan.

In deze zekerheid nodig ik allen die bij het onmetelijke terrein van de migratie betrokken zijn, uit om vredestichters te zijn. Met het oog daarop verzeker ik hen van mijn speciale voorbeden, en terwijl ik bid om de moederlijke voorspraak van Maria, Moeder van de eniggeboren Zoon van God die mens geworden is, zend ik u allen mijn zegen.

Vanuit het Vaticaan, 15 december 2003

Johannes Paulus II

Vertaling: drs. P.C. de Die